

arallegim

Baru dibuixa la depravació de la novel·la de Jean Vautrin

XAVIER CERVANTES

La calor angoixant reflectida en els camps de blat groguencs i la depravació moral de tots els

personatges configuren el paisatge de *Canícula*, el còmic del francès Baru (Thil, 1947) que adapta la novel·la homònima de Jean Vautrin, duta al cinema per Yves Boisset l'any 1984 amb Lee Marvin com a protagonista. Baru, que assegura que no ha volgut veure la pel·lícula, s'endinsa en les profunditats de la violència de Vautrin intentant mantenir la distància i deixant fora de camp els elements físics més explícits. Però és tan demolidor el pes de la història, que el dibuix i la planificació, tot i la fredor dels colors, participen d'una atrocitat que s'escola per cada vinyeta.

L'argument és senzill. Un lladre a qui persegueixen la policia i uns altres pinxos amaga uns diners en un camp de blat i fuig a refugiar-se en una granja. Un nano que ha vist les maniobres del lladre aprofita per fer volar coloms i imaginar una vida al marge d'una família violenta.

L'aparició de l'element extern, el lladre, desferma una espiral de violència autodestructiva a la granja, ben bé com si la família de *La matança de Texas* decidís que ha arribat l'hora d'esbucellar-se mútuament sota el sol.

CANÍCULA
BARU, A PARTIR
DE LA NOVEL·LA
DE JEAN
VAUTRIN
ASTIBERRI
TRADUCCIÓ DE
MARIÀ SERNA
112 PÀG./16 €

JAMES ENSOR / ROYAL MUSEUM OF FINE ARTS ANTWERP

L'anunci d'una nova apocalipsi

JOAQUIM ARMENGOL

Encara que l'aurora boreal és un gran espectacle de llum, un esclat que tenyeix l'aire de colors bells, l'*Aurora boreal* de Drago Jancar (Maribor, 1948) no és ben bé això. En realitat és el color de la sang que pinta el cel eslovè, el dolor que arrossega tota l'Europa central, el pes lacerant de la història. És el potent univers de Drago Jancar, la metàfora i el rerefons de la seva inquietant novel·la.

A *Aurora boreal* la víctima és l'empresari Josef Erdman, un austríac aficionat a l'estudi de la ment humana, a la psicologia, antropologia, telestèsia, psiquiatria, frenologia,

esquizofrènia, telepatia... Erdman baixa d'un tren una mica per casualitat en una petita ciutat com és Maribor, a l'espera que arribi un soci de Trieste, el Jaroslav. Però el Jaroslav no arriba i, de mica en mica, mentre reposa en un cau, recorre els carrers, va a tavernes brutes, beu, entra en contacte amb cercles intel·lectuals i polítics, estima, topa i parla amb un munt de gent que van esbossant les traces d'una societat perfectament malalta.

En realitat aquesta malaltia va devastar la cultura europea. Parlo del nacionalisme i l'odi que desplega. En aquest passeig presumptament innocent ens trobem tipus com el Glavina, una ànima que odia arbitràriament; el doctor racial an-

AURORA BOREAL
DRAGO JANCAR
EDICIONS DE 1984
TRADUCCIÓ DE
SIMONA SKRABEC
320 PÀG./20 €

tisemita Bukovski; l'enginyer Samsa; l'inspector Benedicic; l'agitador comunista Jelenc; el geni místic Jon-dichter; l'amant d'Erdman, la Margarita; la Greta i la Kati... I com sabem prou bé, en una societat emmalaltida qualsevol element estrany esdevé sospitós. I Erdman és un estrany que s'acaba convertint en una mena de vagabund aclaparat pels esdeveniments i la tensió en augment, que va perdent la seva identitat en silenci, engolint per aquesta ciutat on passen coses estranyes i que acaba sent extremament violenta i fascinant, just pel misteri que amaga. Erdman és una víctima a la mercè de les coses. Que potser n'és culpable? El cas és que sempre es troba desvagat i disponible. Sí, en aquest teatre del deliri, l'eco de Kafka batega en el rerefons.

Un futur pertorbador

El que fascina de l'escriptura de Jancar és aquest estil eteri que transpira una mena de laconisme irònic que va arrossegant-te cap al que és desconegut. És una mena de batec constant de tragèdia anunciada que camina cap a un abisme segur. Jancar sembla anunciar un drama a punt de venir, pintant un autèntic retrat de l'Europa central que viu essencialment en el conflicte. El futur és, en aquest sentit, pertorbador, com les ensangonades i espectaculars aurores boreals que sembla que anunciïn una nova apocalipsi. El que és magnífic de la novel·la, però, és que no hi ha cap intenció ideològica, sinó la voluntat de mostrar un present que condensi el dolorós pes de la història europea, del qual és impossible desempallegar-se. Drago Jancar sembla que adverteixi que l'odi nacionalista es desencadena sempre contra un enemic ignorat, contra un desconegut que baixa inconscient en una estació de tren qualsevol. No podem oblidar que aquest odi va culminar en l'incommensurable crim de l'extermini jueu, entre d'altres. I que continua.

Aquesta és una novel·la a favor de la llibertat individual i una permanent denúncia contra els xovinismes radicals i la ignorància. Considereu la seva lectura com un lligam d'intel·ligència i simpatia amb un desconegut. ♦♦

Contes sense internet

MARINA ESPASA

Ellos dos primers reculls de contes d'Eduard Márquez, apareguts a Quaderns Crema a mitjans de la dècada dels 90, es titulaven *Zugzwang* i *L'eloqüència del franctirador*. Eren una aposta d'autor de l'enyorat Jaume Vallcorba i van ser molt elogiats per la crítica però, com passa amb el fons de tantes editorials, van anar desapareixent de les llibreries. Ara Empúries els torna a posar en circulació aplegats en un sol volum del qual Márquez, un perfeccionista insaciable, n'ha eliminat vint-i-nou: la solució crea un efecte de conjunt ben travat, apte per a primeres lectures i també per a relectures, perquè el

pas del temps li ha anat a favor, i no en contra. Són contes brevis -només uns quants sobrepassen les tres o quatre pàgines- i estan escrits en l'estil que després Márquez consolidaria a les seves novel·les: concís, sense floritures, de frase curta i to quirúrgic. Alguns són exercicis perfectes sobre el punt de vista, el ritme o el desdoblament del narrador. D'altres, els més llargs, agafen un cert aire d'història, però és un miratge: tots estan tallats pel mateix patró d'història al·lègorica o una mica abstracta.

ACN

Els protagonistes són personatges tipus i per això tenen noms i cognoms excèntrics: no hi ha Jans ni Marcs, són l'Emeri Nyus o el Narseu Gáver els que viuen, al límit de la malaltia mental, històries que gairebé sempre giren entorn del tema de la construcció de la identitat i de les pors que això genera, com la de la suplantació. Márquez és un mestre a l'hora de dibuixar, amb el mínim d'elements, vides que, en lloc de simplificar-se, es bifurquen de manera infinita. Tot funciona sense estridències, cada

29 CONTES MENYS
EDUARD MÁRQUEZ
EMPÚRIES
128 PÀG./18,50 €

paraula està col·locada on li pertoca. I llavors és quan ens n'adonem: fa estona que no sona un mòbil o que ningú no diu que ha d'actualitzar el Facebook! Aquí els detectius truquen al telèfon fix i els clients arriben a l'hora a les cites. ¿És només una marca dels anys en què van ser escrits els contes? Sí i no: no és el mateix haver oblidat la contrasenya del compte de Twitter que posar la clau al pany de casa i que no obri. Abans de tenir un jo multiplicat en set xarxes socials diferents, calia sortir de casa per veure un doble, i l'artifici literari que es construïa a partir d'aquesta materialitat era més nítid, menys ennuvolat. Val la pena rellegir la literatura d'abans de l'ADSL per recordar que no tot se soluciona amb la banda ampla. ♦♦